

ВІДЗИВ

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, доцента
доцента кафедри педагогіки
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Москаленко Алли Миколаївни

на дисертаційну роботу Федорцової Олени Григорівни
на тему: “Формування культурологічної компетентності майбутніх
інженерів-енергетиків у процесі вивчення гуманітарних дисциплін”,
поданої до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 14.053.01.
у Житомирському державному університеті імені Івана Франка
на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Необхідність формування культурологічної компетентності майбутніх інженерів енергетиків у процесі вивчення гуманітарних дисциплін в сучасних соціально-економічних умовах постає достатньо гостро, оскільки сьогодні перед суспільством стоїть завдання формування нового покоління фахівців з вищою технічною освітою, оскільки сучасний інженер розглядається не лише як обізнаний виробничник, а як фахівець, який має гнучкі теоретичні та практичні знання, стійкі навички та вміння, професійно важливі якості, готовність до швидких темпів науково-технічного прогресу в енергетичній галузі та володіє широким колом економічних, екологічних, соціальних та інших питань, сучасними інноваційними виробничими технологіями, здатний до нестандартного мислення та творчої діяльності.

Дисертаційне дослідження Федорцової Олени Григорівни виконано відповідно до комплексної теми науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка “Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах Європейської інтеграції” (державний реєстраційний № 0110U002110). Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 5 від 27. 11. 2009 р.) та погоджено рішенням бюро Ради з координаційних наукових досліджень у галузі педагогіки та психології (протокол № 3 від 27. 04. 2010 р.), про що свідчать відповідні документи.

Дисертанткою чітко окреслено кваліфікаційні ознаки дослідження – мету, завдання, об’єкт, предмет; висвітлено теоретико-методологічну основу, комплекс методів, які використовувалися для вирішення дослідницьких завдань, основні етапи наукового пошуку, часові межі, визначила експериментальну базу.

Найбільш істотні наукові результати дослідження Федорцової Олени Григорівни викладено у висновках дисертаційної роботи і полягають у тому,

що розроблено й експериментально перевірено модель формування культурологічної компетентності майбутніх інженерів-енергетиків.

Новизна фактів, одержаних у результаті проведеного дослідження, полягає в тому, що: дисертанткою вперше обґрунтовано модель формування культурологічної компетентності майбутніх інженерів-енергетиків у процесі вивчення гуманітарних дисциплін, визначено її структурні компоненти (мотиваційно-ціннісний, змістово-проектувальний, інформаційно-контекстуальний, діяльнісно-процесуальний, рефлексивно-аналітичний); обґрунтовано комплекс педагогічних умов (спрямованість професійної підготовки на формування культурологічної компетентності майбутнього фахівця визначеного профілю, комунікативна колективна діяльність майбутніх інженерів-енергетиків під час вивчення гуманітарних дисциплін, забезпечення єдності основних складових культурологічної компетенції майбутнього інженера, використання оптимального поєднання форм, методів і засобів у навчальній та навчально-професійній діяльності); виділено та проаналізовано відповідні критерії (ціннісно-мотиваційний, інформаційно-змістовий, діяльнісно-організаційний, когнітивно-технологічний, рефлексивний), показники та рівні сформованості культурологічної компетентності студентів до майбутньої інженерно-енергетичної діяльності. У процесі виконання дисертаційного дослідження удосконалено сутність і структуру культурологічної компетентності; уточнено базові поняття дослідження “культура”, “професійна компетентність”, “культурологічна компетентність”, “культурологічна компетентність майбутніх інженерів-енергетиків”. У роботі подальшого розвитку набули положення щодо складової професійної підготовки майбутніх інженерів-енергетиків, упровадження сучасних форм, методів і засобів з метою формування культурологічної компетентності майбутніх фахівців у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

У дисертації достатньо обґрунтовано використання під час дослідження комплексу методів: теоретичних, емпіричних, математичних. Вони є адекватними меті та завданням дисертаційної роботи, взаємодоповнюють один одного та забезпечують можливість комплексного пізнання предмета дослідження. Вивчення й аналіз наукової літератури з теми дослідження (280 джерел, у тому числі 9 іноземною мовою) дали можливість дисертантці відібрати й осмислити теоретичний матеріал, систематизувати й узагальнити опрацьовану інформацію, а саме: довести, що

Науково-аналітичний підхід свідчить про глибоке розуміння дослідницею проблеми, про високий рівень обізнаності дослідниці з науковими працями провідних науковців у сфері професійної освіти, про її глибоку компетентність у галузі проблеми, що розглядається.

Опитування, бесіди, педагогічне спостереження, анкетування, тестування, експертне оцінювання; аналіз навчальної діяльності, творчих робіт студентів допомогли Федорцовій Олені Григорівні виявити

сформованість складових культурологічної компетентності студентів у процесі навчання.

Формувальний експеримент довів, що, запропонована модель, що включає технологію формування культурологічної компетентності студентів інженерів-енергетиків у процесі вивчення гуманітарних дисциплін є ефективною і позитивно впливає на підвищення сформованості складових культурологічної компетентності студентів у процесі навчання.

Отже, дисертантка виявила високий фаховий рівень наукової підготовки та вміння використовувати різні методи науково-педагогічного дослідження.

Обґрунтованість одержаних результатів і положень дисертації забезпечується методологічним обґрунтуванням вихідних позицій дослідження; систематичним аналізом теоретичного та емпіричного матеріалу; застосуванням вищевказаних методів дослідження, всебічного кількісного й якісного аналізу експериментальних даних, упровадженням результатів дослідження в практику роботи вищих навчальних закладів, що займаються підготовкою зазначеної категорії фахівців для енергетичної галузі.

Практична цінність результатів дослідження полягає у розробці технології формування культурологічної компетентності майбутніх інженерів-енергетиків. Запропонована програма спецкурсу “Формування культурологічної компетентності інженера-енергетика” може бути інтегрована в зміст професійної підготовки майбутніх спеціалістів енергетичної галузі. Підготовлено навчально-методичний посібник “Збірник вправ, тестів та завдань щодо формування культурологічної компетентності інженерів-енергетиків”, який містить методичні рекомендації, що сприяють вибору оптимальних форм і методів підготовки майбутніх інженерів-енергетиків, та методичні рекомендації “Формування культурологічної компетентності майбутніх інженерів-енергетиків у процесі вивчення гуманітарних дисциплін”.

Представлені в дисертації додатки (22 додатки), таблиці (14), рисунки (10) розкривають і уточнюють фактологічний та аналітичний матеріал. Дисертація має чітку, логічну будову. Зміст дисертації відповідає темі, повністю розкриває сутність проблеми. Досить кваліфікований науковий стиль і переконливість свідчать про самостійну завершеність дослідницької роботи, оскільки мета досягнута, завдання виконано.

Висновки до розділів і загальні висновки є змістовними. У них досить повно й аргументовано подано результати виконаного дослідження, окреслено перспективи дослідження проблеми.

Вище викладене дає підстави стверджувати, що автор володіє вміннями аналізувати й синтезувати науковий і практичний матеріал.

Дисертаційна робота пройшла належну апробацію. Основні положення, висновки й результати дослідження обговорювалися на міжнародних (13), всеукраїнських науково-практичних конференціях (3). Опубліковано за

темою дослідження наукові праці дисертантки є підтвердженням достатньо повного висвітлення результатів наукової роботи. Так дисертанткою опубліковано у 14 публікаціях: 9 статей у провідних наукових фахових виданнях України, 2 – у зарубіжних фахових періодичних виданнях, 2 – у збірниках наукових праць. Дисертанткою підготовлено (у співавторстві) та видано 1 навчально-методичний посібник.

Автореферат повністю відповідає змісту дисертації, відображає основні її положення. Стиль викладу матеріалу науковий.

Результати та рекомендації наукового дослідження доцільно використовувати з метою використання усіх можливостей технічної освіти щодо підвищення рівня сформованості культурологічної компетентності майбутніх інженерів енергетиків.

Оцінюючи дисертаційне дослідження Федорцової Олени Григорівни на тему: “Формування культурологічної компетентності майбутніх інженерів енергетиків у процесі вивчення гуманітарних дисциплін”, у цілому позитивно і як таке, що має наукову новизну, теоретичне і практичне значення, вважаємо за необхідне висловити зауваження та побажання:

1. У першому розділі кандидатської дисертації дисертантка представила визначення ключових понять дослідження: “культура” (Таблиця 1.1, стор. 23-24), “компетентність” (Таблиця 1.2, стор. 26-29, “компетенція” (Таблиця 1.3, стор. 31-32). Доцільно було б аналогічним чином представити тлумачення і ключового поняття “культурологічна компетентність”.

2. По тексту дисертації розроблена дисертанткою модель має різну назву: модель формування культурологічної компетентності майбутніх інженерів-енергетиків (стор. 91 дисертації; стор. 12 автореферату); модель формування культурологічної компетентності майбутніх інженерів-енергетиків у процесі вивчення гуманітарних дисциплін (стор. 9 дисертації, стор. 5 автореферату). Модель потребує уточнення назви.

3. У розробленій моделі не зовсім зрозуміло зв'язок педагогічних умов формування культурологічної компетентності майбутніх інженерів-енергетиків і педагогічної технології формування культурологічної компетентності майбутніх інженерів-енергетиків.

4. Апробація результатів дисертаційного дослідження достатня (16 конференцій різного рівня (міжнародного (13), всеукраїнського (3)). Проте варто зауважити, що доцільно було б розширити її географію.

5. Для кращої читабельності тексту рукопису доцільно було б додатки (стор. 207-282; стор. 304-308) подавати як і текст дисертації 14 шрифтом з інтервалом 1,5 (подано 11 з інтервалом 1,0).

Зазначені зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, не знижують теоретичного та практичного значення здійсненого Федорцовою Оленою Григорівною дослідження, не впливають на загальний позитивний висновок рецензованої дисертації, не зменшують вагомість наукового внеску дисертантки в педагогічну науку.

Аналіз дисертації дає підстави для висновку: дисертаційне дослідження Федорцової Олени Григорівни на тему: “Формування культурологічної компетентності майбутніх інженерів-енергетиків у процесі вивчення гуманітарних дисциплін” є самостійно виконаним, завершеним, містить нові науково обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати, які мають важливе значення для подальшого розвитку теорії і методики професійної освіти., відповідає вимогам п. 11, п. 12 та п. 13 “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року № 567, які висуваються до кандидатських дисертацій, а його авторка заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Офіційний опонент,
кандидат педагогічних
наук, доцент, доцент кафедри педагогіки
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

А. М. Москаленко